ਅਜੈ ਦਬਰਾ

ਬਨਾਮ

ਪਿਆਰੇ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2023 ਦਾ 716)

31 ਜਨਵਰੀ, 2023

[ਪਮੀਡੀਗੰਤਮ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਸਿਮਹਾ ਅਤੇ ਸੁਧਾਨਸ਼ੂ ਧੁਲੀਆ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963: ਸੈਕਸ਼ਨ 5-ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦਾ ਕੰਡੋਨੇਸ਼ਨ - ਆਯੋਜਿਤਃ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਮੁਆਫ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਰੀ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ 254 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਸਨ - ਇਹ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਅਮੀਰ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕ ਸੀ - ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੁਝ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਨੁਕਸਦਾਰ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ, i.e., ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਧਾਰਾ 149 ਸੀਪੀਸੀ, ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਫੀਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਲਈ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ-ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨ ਦੇਰੀ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ-ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ - ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ –

ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਐਕਟ, 1870 ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 118-ਗੈਰ-ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ-1972 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਦੇ ਤਹਿਤ,

ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਹੀ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਜੋ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਜੇ ਕਿਸੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਆਗਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਛੋਟੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ-ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਗੈਰ-ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ-ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਵੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

1. ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਮੁਆਫ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਰੀ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੋ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਦਿਨ ਦੀ ਦੇਰੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਅਤੇ ਹਰ ਦਿਨ ਦੀ ਦੇਰੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਰ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੇਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਵਿਆਖਿਆ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ 254 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਸਨ! ਇਹ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਅਮੀਰ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਲਈ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ, ਸੰਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨੁਕਸਦਾਰ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ, ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

[ਪੈਰਾ 5][453 ਐੱਫ - ਐੱਚ; 454-ਏ-ਈ]

2. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੇਰ ਨਾਲ।

ਪਰ ਫਿਰ, ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਵਾਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਫੰਡ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਮਾਮਲਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 149 ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਾਟੇ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਕੇ ਨੁਕਸਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। [ਪੈਰਾ 9][457 ਡੀ-ਜੀ]

3. 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਛੋਟੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਗ਼ਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਦਰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਮਝਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ।

ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਸੌਂਪਣ ਨਾਲ, ਜੋ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗਾ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 17][461- ਐੱਫ - ਐੱਚ; 462-ਏ]

ਮੰਨਨ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਐੱਮਐੱਸਟੀ ਛੋਟਕਾ ਬੀਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (1970) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 769: [1971] 1 ਐਸਸੀਆਰ 253; ਪੀ.ਕੇ. ਪਲਾਨੀਸਾਮੀ ਬਨਾਮ ਐਨ. ਅਰੁਮੁਘਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2009) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 173: [2009] 11 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 342; ਗਣਪਤੀ ਹੇਗੜੇ ਬਨਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਕੁਡਵਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2005) 13 ਐੱਸ.ਸੀ.ਸੀ. 539; ਕੇ.ਸੀ. ਸਕਾਰਿਆ ਬਨਾਮ ਸਰਕਾਰ। ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (2006) 2 ਐਸਸੀਸੀ 285: [2006] 1 ਐਸਸੀਆਰ 274;

ਮਹੰਤ ਬਿਕ੍ਰਮ ਦਾਸ ਚੇਲਾ ਬਨਾਮ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਮਾਲ, ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਹੋਰ (1977) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 69: [1978]

1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 262; ਬਾਸਵਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਅਧਿਕਾਰੀ (2013) 14 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 81: [2013] 8 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 227; ਅਸ਼ੋਕ ਮਦਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐੱਚ.ਪੀ. ਅਤੇ ਹੋਰ 2011 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐੱਚ.ਪੀ. 3885 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਐਸ. ਵਾਜਿਦ ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਮਾਉਂਟ. ਇਸਾਰ ਬਾਨੋ ਉਰਫ਼ ਇਸਾਰ ਫਾਤਿਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1951 ਸਾਰੇ 64-ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[1971] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 253 ਪੈਰਾ 7 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[2009] 11 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 342 ਪੈਰਾ 8 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ

(2005) 13 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 539 ਪੈਰਾ 8

[2006] ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 274 ਪੈਰਾ 8

[1978] ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 262 ਪੈਰਾ 10

[2013] ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ 8 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 227 ਪੈਰਾ 10 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ 2023 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ. 716

ਸਾਲ 2018 ਦੇ ਸੀਐੱਮਪੀਐੱਮ ਨੰਬਰ. 76 ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਖੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 17.12.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

2019 ਦੇ ਐੱਸ.ਐੱਲ.ਪੀ. (ਸੀ.) ਨੰ.15848 ਦੇ ਨਾਲ.

ਭਗਵਤੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪਾਧੀ, ਰਾਹੁਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਵਕੀਲ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਅਜੈ ਮਾਰਵਾਹ, ਆਦਿਤਿਆ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ, ਕਰਨ ਠਾਕੁਰ, ਤਪਨ ਮਸਤਾ, ਆਯੁਸ਼ ਗੁਪਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਚਿੰਤਿਆ ਦਿਵੇਦੀ, ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੋਇਲ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਧਾਨਸ਼ੂ ਧੁਲੀਆ, ਜੇ. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦੇਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਦਈ/ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਅਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਸਕੀ ਵਿਲੇਜ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦਰਮਿਆਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਿਮਟਿਡ ਜੋ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ 'ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ' ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦੋ ਪਲਾਟ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ "ਵਿਕਰੀ ਸਮਝੌਤੇ" ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦੋ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

3. ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ 2018 ਦੇ ਸੀਐੱਮਪੀ (ਐੱਮ) ਨੰਬਰ 75 ਅਤੇ 2018 ਦੇ ਸੀਐੱਮਪੀ (ਐੱਮ) ਨੰਬਰ. 76 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਿਤੀ 17.12.2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਦੇਰੀ ਮੁਆਫੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 254 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਆਫੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਸਨ (ਨੰ. 28/2012 ਅਤੇ 29/2012) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਜੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਕੁੱਲੂ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮਿਤੀ 30.12.2016 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ.

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

5. ਜੋ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇੱਥੇ ਹੈ ਉਹ ਇੱਕ ਸ਼ੁੱਧ ਸਿਵਲ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਮੁਆਫ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਰੀ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੋ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਦਿਨ ਦੀ ਦੇਰੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਅਤੇ ਹਰ ਦਿਨ ਦੀ ਦੇਰੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਰ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੇਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਵਿਆਖਿਆ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ 254 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਸਨ! ਇਹ ਇੱਕ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਦੇਰੀ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਅਮੀਰ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਫੰਡ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀ ਸੀ, ਕੁਝ ਵੀ ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਨੁਕਸਦਾਰ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਕੁਝ ਵੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਫੀਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਾਟ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਫੀਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਅਸੀਂ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ

"ਧਾਰਾ 149: ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ। ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਫੀਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਫੀਸ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜਾਂ ਹਿੱਸਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਭੁਗਤਾਨ' ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਫੀਸ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਹੈ, ਦਾ ਉਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 149 ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਐਕਟ 18701 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 149 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਪਿਛੋਕੜ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੇਗਾ।

---

1. ਸੈਕਸ਼ਨ 4-ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਆਦਿ 'ਤੇ ਫੀਸ।ਸੈਕਸ਼ਨ 4.-ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਸਧਾਰਨ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਫੀਸਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ।-ਪਹਿਲੇ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂਇਸ ਐਕਟ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਅਨੁਸੂਚੀ, ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਰਜਯੋਗ, ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀਜਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਕਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਅਸਾਧਾਰਣ ਮੂਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ; ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਮੂਲ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ; ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ।—ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚਜਿਵੇਂ ਕਿ 1[ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ (ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਮ ਮੂਲ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ) ਜਾਂ ਇੱਕ] ਜਾਂ ਵੱਧਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ;—ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ 2[ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਮ ਮੂਲ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਜਾਂਉਕਤ ਅਦਾਲਤ, ਜਾਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ] ਜਾਂ ਵੱਧ ਜੱਜ; ਜਾਂ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਗਰਾਨੀ; ਸੰਦਰਭ ਅਤੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਜੋਂ।—ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਸੰਦਰਭ ਜਾਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਜੋਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ; ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉੱਥੇ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲਈ ਉਚਿਤ ਫੀਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਕਤ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਦਾ।

6. ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ 1882 ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੀ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤੇ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1892 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੋਧ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 522-ਏ ਸੀ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ "ਜੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਸੀਮਾ ਦੀ ਸਹੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਕਾਗਜ਼ ਉੱਤੇ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਮੋਹਰ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਟੈਂਪ ਦੀ ਘਾਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਟੈਂਪ ਦੀ ਰਕਮ ਬਾਰੇ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦਾ ਉਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਉੱਤੇ ਸਹੀ ਮੋਹਰ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀਃ ਬਸ਼ਰਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਗਲਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਟੈਂਪ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। 7. ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ 1908 ਦੇ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 149 ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਮੰਨਨ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਛੋਟਕਾ ਬੀਬੀ ਤੇ ਹੋਰ ਐੱਮਐੱਸਟੀ[2] ਵਿੱਚ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਅਤੇ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਸੋਧ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 12 ਅਤੇ 13 ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈਃ

"12. ਇਸ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਸੈਕਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਕਠੋਰਤਾ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਘੱਟ ਫੀਸ ਨਾਲ ਅਪੀਲ ਦਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

13. ਕਿਸੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕਮੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਐਕਟ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਦਭਾਵਨਾਪੂਰਨ ਸੰਪੂਰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

[2] (1970) 1 ਐੱਸ.ਸੀ.ਸੀ. 769

8. ਮੰਨਨ ਲਾਲ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 149 ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਾਰੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਿ ਐਸ. ਵਾਜਿਦ ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਮਾਉਂਟ ਹੈ। ਇਸਾਰ ਬਾਨੋ ਉਰਫ਼ ਇਸਾਰ ਫਾਤਿਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ [3] ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਪਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਹ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਨੁਕਸ ਠੀਕ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੰਨਨ ਲਾਲ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ: "21. ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਵਿਆਪਕ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ 41 ਰੂਲ 1 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਇੱਕ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਦਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਨੁਕਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਮੂਲ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਠੀਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

22. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਅਪੀਲ ਅਧੀਨ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਤਰਕ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦਾ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 12 ਨਵੰਬਰ 1962 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ U.P. ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ. ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਜਿਤ ਅਪੀਲ ਦਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਹੈ ਜੋ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਲਈ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਪੀਲ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੀਮਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਪੂਰੇ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਤਰਕ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ,

[3] ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1951 ਇਲਾਹਾਬਾਦ 64

ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਵਿੱਚ "ਅਪੀਲ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲ ਦਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ; ਜੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਪਿਛੋਕੜ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਵੈਧਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 149 ਵਿੱਚ ਡੀਮਿੰਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲ ਦਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੰਬਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਟੈਂਪ ਰਿਪੋਰਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀ.ਕੇ. ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ। ਪਲਾਨੀਸਾਮੀ ਬਨਾਮ ਐਨ. ਅਰੁਮੁਘਮ ਅਤੇ ਹੋਰ [4], ਗਣਪਤੀ ਹੇਗੜੇ ਬਨਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਕੁਡਵਾ ਅਤੇ ਹੋਰ [5] ਅਤੇ ਕੇ.ਸੀ. ਸਕਾਰਿਆ ਬਨਾਮ ਸਰਕਾਰ, ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ [6]

9. ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੇਰ ਨਾਲ। ਪਰ ਫਿਰ, ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਵਾਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਫੰਡ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਮਾਮਲਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 149 ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਾਟੇ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਕੇ ਨੁਕਸਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

10. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਹੰਤ ਬਿਕ੍ਰਮ ਦਾਸ ਚੇਲਾ ਬਨਾਮ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਮਾਲ, ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ [7] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਹੈਃ

[4](2009) 9 ਐੱਸ.ਸੀ.ਸੀ. 173

[5](2005) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 539

[6](2006) 2 ਐੱਸ.ਸੀ.ਸੀ. 285

[7](1977) 4 ਐੱਸ.ਸੀ.ਸੀ. 69

"21. ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਇੱਕ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਜ-ਮਾਸਟਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਆਖਿਆ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੰਗ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕੇਸ-ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਵਧਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਖੋਹਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੇਰੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖੁਦ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 5, ਸੀਮਾ ਐਕਟ, ਜਾਂ ਨਿਯਮ 4, ਚੈਪਟਰ । ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਚੈਪਟਰ 2-ਸੀ ਦਾ ਨਿਯਮ 3 ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਮੰਨਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਅਣਉਚਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਬਾਸਵਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਰਨ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢੇ ਹਨਃ

"15. ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਕੇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ "ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ" ਕੀ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ। ਜੇ ਕੋਈ ਧਿਰ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਰਦੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਸਰਗਰਮ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਤਾਂ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰਕ ਦੇ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖਣਾ, ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦੇਰੀ ਮੁਆਫੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

11. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ, ਐਮ/ਐਸ ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਸਕੀ ਪਿੰਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ. ਲਿਮਟਿਡ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ/ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨਾਲ 'ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਸਮਝੌਤਾ' ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 118 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ '1972 ਐਕਟ') ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ 1972 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਜੋ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਮ/ਐਸ. ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਸਕੀ ਪਿੰਡ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀ ਸੀ, ਜੋ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ 'ਕਿਸਾਨ' ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਸੀ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ। ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ।

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ ਗ਼ੈਰ-ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਵਰਜਿਤਃ - (1) ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ, ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ, ਰਿਵਾਜ ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪਰ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ, ਤੋਹਫ਼ੇ, ਵਸੀਅਤ, ਐਕਸਚੇਂਜ, ਲੀਜ਼, ਕਬਜ਼ੇ ਨਾਲ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ, ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕੋਈ ਤਬਾਦਲਾ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਭੂਮੀ ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

2 [ਵਿਆਖਿਆ. ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ "ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ" ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

i. ਆਈ. ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਬਾਦਲਾ;

ii. ਦਾਨਕਰਤਾ ਜਾਂ ਵਸੀਅਤਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;

iii. ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਲੀਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਤਬਾਦਲਾ

ਮਿਉਂਸਪਲ ਖੇਤਰ; ਪਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ

ਏ) ਇੱਕ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਿਸਾਨ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ

ਬੀ) ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਮ ਪਾਵਰ ਆਫ਼ ਅਟਾਰਨੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿਓ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਹੈ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਜਾਏਗੀ ਜਾਂ,

(ਏ)...

(ਬੀ)....

(ਸੀ)....

(ਡੀ)....

(ਈ)....

(ਐੱਫ)....

(ਜੀ)....

(ਐੱਚ) ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਗਿਆਨੀ.

12. ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਸਰਜ਼ ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਸਕੀ ਵਿਲੇਜ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਲਿਮਟਿਡ 1972 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ। 13. ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਜਦੋਂ ਖਰੀਦਦਾਰ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ (ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ, ਸੁਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਡਿਫੈਂਡੈਂਟ ਨੰ. 1 ਜੋ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. ਇੱਥੇ 1. ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਸਕੀ ਵਿਲੇਜ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਲਿਮਟਿਡ-ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰ. 2 ਜੋ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 2 ਇੱਥੇ

14. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ' ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈਣਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਸਾਈਨਮੈਂਟ ਸਹੀ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।

15. ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜੋ ਵੇਚਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਮੁੱਢਲੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਹੈ। "ਵੇਚਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ" ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਵਿਕਰੇਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

16. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸਾਈਨਮੈਂਟ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਾਈਨਮੈਂਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਪੂਰਵ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕਿ ਮੁਦਈ/ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸੌਂਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ।

17. ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਛੋਟੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਗ਼ਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਦਰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਮਝਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਸੌਂਪ ਕੇ, ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗਾ

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਅਸ਼ੋਕ ਮਦਾਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ H.P. ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ। ਅਤੇ ਹੋਰ 9 ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 1972 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨਃ

"12. ਇਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਨਾਮਕਰਨ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਕੀ ਹਨ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ 'ਤੇ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 118 ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਗੈਰ-ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਵਰਗ ਛੋਟੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਬੇਲੋੜਾ ਫਾਇਦਾ ਨਾ ਚੁੱਕੇ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਉਦੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਮੀਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਹ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਹਿਮਾਚਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉੱਚੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, ਆਈ. ਐਲ. ਆਰ. 1978 ਐਚ. ਪੀ. 355 "।

19. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ

(ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤਃ ਸ਼ੇਵਲੀ ਮੋਂਗਾ, ਐਲ. ਸੀ. ਆਰ. ਏ.)

ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- **ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।**

Advocate Shifa Kler